

Til kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget

Oslo 11.5.17

**FRIVILLIGHET
NORGE**

Notat – Høring om representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Heikki Eidsvoll Holmås om endring av vilkår for opprettelse og nedlegging av asylmottak (Dokument 8:87 S (2016–2017))

Ideelle aktører har gått foran, identifisert behov og utviklet en rekke velferdstilbud i Norge gjennom historien. Ideelle var også blant de aller første som startet opp og drev asylmottak før dette ble attraktivt for kommersielle i et marked. Flere frivillige organisasjoner etablerte mottak som ledd i å realisere sine formål om å hjelpe mennesker på flukt.

Ideelle aktørers merverdier

Ideelle organisasjoner representerer et driftskonsept som skaper en rekke merverdier som er viktige i et samfunnsperspektiv. Dette kom tydelig frem høsten 2015 da ideelle aktører var med å prege samfunnsdebatten med kompetanse på både logistikk og tiltaksutvikling i mottak av flyktninger. I en akutt situasjon der staten sviktet, bidro ideelle aktører både i humanitært hjelpearbeid og fungerte som talerør på vegne av flyktninger i mottak. Vedlagt er et notat som beskriver ideelle aktørers merverdi på generelt grunnlag.

De ideelle aktørene har over år brukt sine ressurser på å utvikle kvalitativt gode tiltak i sine asylmottak. Gjennom egne medlemmer har de kunnet tilby et mangfold av aktiviteter basert på frivillig innsats. Som demokratiske organisasjoner legger de vekt på medvirkning, etablering av selvhjelpsgrupper og myndiggjøring. Dette har bidratt til gode, lokalt forankrede integreringstiltak.

Ideelle aktører har, som følge av sitt utgangspunkt, verdiforankring og brukerperspektiv, ofte større tillit enn det offentlige og kommersielle leverandører. Det gjelder både i befolkningen og blant brukerne i mottak, som ofte har subjektive, negative erfaringer med det offentlige. Både flyktningene, lokalmiljø og samfunnet taper dersom de siste ideelle også må trekke seg ut.

Frivillighet Norge mener:

Det er bra at Staten har som intensjon å legge til rette for ideelle driftsoperatører. Samtidig er det urovekkende at andelen ideelle likevel går ned, og at det nå bare er 2 ideelle driftsoperatører igjen. Omlag 70% av mottakene drives i dag av kommersielle aktører. Kun omlag 9% er ideelle.

Staten må følge opp intensjonen om at vi i Norge fortsatt skal ha ideelle driftsoperatører av asylmottak med konkrete tiltak. Det er i seg selv viktig at det finnes et mangfold av aktører. For at ideelle aktører fortsatt skal kunne være driftsoperatører av asylmottak må det offentlige sørge for at ideelle aktørers særtrekk verdsettes og etterspørres i anskaffelsesprosesser.

- Vi ber regjeringen om å utarbeide nye anbudskriterier som ivaretar at andelen ideelle driftsoperatører styrkes.
- Vi ber regjeringen om å utarbeide retningslinjer som ivaretar at de kvalitetene som merverdiene ideelle aktører representerer etterspørres ved nedleggelse av mottak.

Stian Slotterøy Johnsen
Generalsekretær

**FRIVILLIGHET
NORGE**

Vedlegg til høringsnotat fra Frivillighet Norge

Mest velferd for pengene - ideelle aktørers merverdi

Ideelle aktører på helse- og velferdssfeltet har tradisjonelt vært samfunnsaktører som har etablert behandlings- og omsorgstilbud som ledd i arbeidet med realiseringen av sitt ideelle formål, og har vært sentrale premissleverandører i utviklingen av det norske velferdssamfunnet. Det innebærer at de har fylt mer enn en generell leverandørrolle og tilbydd en større verdi enn anbuds konkurranser har gitt uttelling for.

Når Frivillighet Norge snakker om ideelle aktørers merverdi, refererer vi først og fremst til følgende:

1. Ideelle aktørers pionerrolle og innovasjon

De ideelle aktørene har lange tradisjoner for å være pionerer på helse- og velferdssfeltet. De har identifisert udekkede behov og utviklet institusjoner og tilbud rettet inn mot bestemt formål og grupper, som senere har blitt en del av det norske velferdstilbudet og et offentlig ansvar.

De ideelle aktørene har vært initiativtakere til tilbud innen eksempelvis rus- og avhengighetsbehandling, sykepleierutdanning, helsestasjoner, krise- og støttesentre, asylmottak og helsehjelp til papirløse immigranter. Mange av tilbudene ville ikke ha kommet i stand dersom ikke ideelle aktører hadde sett på etableringen av behandlings- eller omsorgstilbudet som nødvendig i sitt helhetlige arbeid innenfor områder som kvinners rettigheter, familievern, barns rettigheter, forebygging av fattigdom og sosial eksklusjon.

Også i vår tid står ideelle aktører på helse- og velferdssfeltet for nyetableringer. De oppretter tilbud til nye grupper, for eksempel papirløse, spilleavhengige og enslige mindreårige asylsøkere, og de tar i bruk nye metoder som for eksempel selvhjelpsgrupper og likemannsarbeid.

2. Ideelle aktørers helhetlige brukerperspektiv

Ideelle aktører er ofte engasjert i flere aktiviteter enn institusjonsdrift. Brukere kan dermed ha kontakt med den ideelle aktøren i form av deltakelse i andre tilbud både før og etter institusjonsoppholdet. Det øker muligheten for optimale resultater av behandlingen. Brukeren vil møte ansatte og frivillige som står for samme ideologiske tilnærming og som kjenner til behandlingsforløpet vedkommende skal eller har vært gjennom. Dette bidrar til forutsigbarhet for brukeren, som blir inkludert i en helhet snarere enn å være en bruker eller pasient på vei fra sted til sted.

Noen av de ideelle aktørene tilbyr også brukere som ønsker det, å delta i virksomheten som frivillige likemenn eller med annen frivillig innsats.

3. Ideelle aktører er talerør for brukergrupper

Fordi mange ideelle aktører i tillegg til sin solide fagkompetanse også har lange tradisjoner på velferdsområdet, stort engasjement, uttalt verdisyn og stor tillit blant brukere, publikum og politikere, er de viktige uavhengige talerør for svake grupper i Norge.

Vi finner mange eksempler på at ideelle aktører innenfor helse- og velferdssfeltet har utfordret etablerte holdninger både til svake grupper og til årsakene til sykdom og sosial nød. Mange ideelle aktører har som uttalt mål å delta i helse- og sosialpolitisk debatt og påvirke til beste for gruppene de arbeider med. Et eksempel fra nyere tid er Blå Kors, som på grunn av sin kontakt med en voksende gruppe spilleavhengige har spilt en viktig rolle både for anerkjennelsen av problemet, behovet for behandling og for endring av spillpolitikken.

Flere ideelle aktører ser det også som en viktig oppgave å bidra til at brukerne selv blir bedre i stand å organisere seg og til å tale sin egen sak i møte med samfunnet og myndighetene.

**FRIVILLIGHET
NORGE**

4. Ideelle aktører har stor tillit

Ideelle aktører har, som følge av sitt utgangspunkt, verdiforankring og brukerperspektiv, ofte større tillit enn det offentlige og kommersielle leverandører. Det gjelder særlig hos klienter innenfor for eksempel barnevern, rusomsorg og kriminalomsorg, som ofte har subjektive, negative erfaringer med det offentlige. Ideelle aktører som har utspring i organisasjoner for funksjonshemmede og pasientgrupper, har også ofte større tillit hos brukerne enn det offentlige fordi brukerne føler seg trygge på at foreningen deres har den beste ekspertisen i kombinasjonen av fagkompetanse og brukerkompetanse.

5. Ideelle aktører har lang erfaring som samarbeidspartner for det offentlige

Mange ideelle aktører har samarbeidet med det offentlige lenge. I en tidlig fase hadde det offentlige mye å lære av de ideelle om institusjonsdrift. De ideelle aktørene var også en pådriver for større offentlig engasjement på helse- og velferdsfeltet. Etter hvert som velferdsstaten vokste seg sterkere, har de ideelle aktørene tilpasset seg nye krav fra myndighetene om ryddige og rettferdige lønns- og arbeidsvilkår tilsvarende det offentlig ansatte har, om utdanningsnivå på personalet og lignende. De ideelle aktørene har stort sett hatt sammenfallende syn med det offentlige på utviklingen i helse- og velferdsfeltet, og vært en langvarig medspiller for å nå stadig nye velferds mål i Norge.

6. Ideelle aktørers helhetlige perspektiv til grunn for arbeidsmetode og driftskonsept

Mange ideelle aktører har som følge av mange års drift og erfaring etablert solide fagmiljøer som er høyt faglig kompetente og forvalter et klart uttalt verdisyn. Dette preger tilnærmingen til både brukere, pårørende og eventuelle frivillige som gjør en innsats for brukere i institusjonen, og representerer en viktig merverdi.